

Další vzdělávání (koncepce, zákon)

VI. setkání k problematice rozvoje lidských zdrojů v krajích ČR

hotel Zlatá štika Pardubice

15. a 16. prosince 2004

PhDr. Zdeněk Palán, Ph.D.

Co je další vzdělávání

- **další vzdělávání** je vzdělávací proces, zaměřený na poskytování vzdělávání po absolvování určitého školského vzdělávacího stupně
- **další profesní vzdělávání** (DPV) zahrnuje všechny formy profesního vzdělávání v průběhu aktivního pracovního života, po skončení odborného vzdělávání a přípravy na povolání ve školském systému. Jeho posláním je rozvíjení postojů, znalostí a schopností, vyžadovaných pro výkon určitého povolání. Jeho podstatou je stálé přizpůsobování kvalifikace pracovníka kvalifikovanosti práce
- **nabídku uspokojují**
vzdělávací instituce (45%), podniky (30%), školy (15%), ostatní (10%)
- *na vzdělávacím trhu působí cca 2.500 vzdělávacích institucí*

Nezbytnost dalšího profesního vzdělávání

- nové technologie, růst vědeckých poznatků, nové pracovní postupy
- neustálé zvyšování kvalifikační požadavků
- nezaměstnatelnost nekvalifikovaných
- flexibilita požadavků práce (povolání) vyžaduje flexibilitu kompetencí
- dynamika profesní přípravy (permanentní změna potřeb trhu práce)
- **důsledek:** nezbytnost 4-6x za život změnit pracovní zaměření
- neexistuje statická shoda mezi získanou kvalifikací (práce předepsaná) a požadovanými kompetencemi (práce vykonávaná)
- narůstá doba k získání kompetencí, zkracuje se doba jejich užitnosti
- **důsledek:** celoživotní učení se

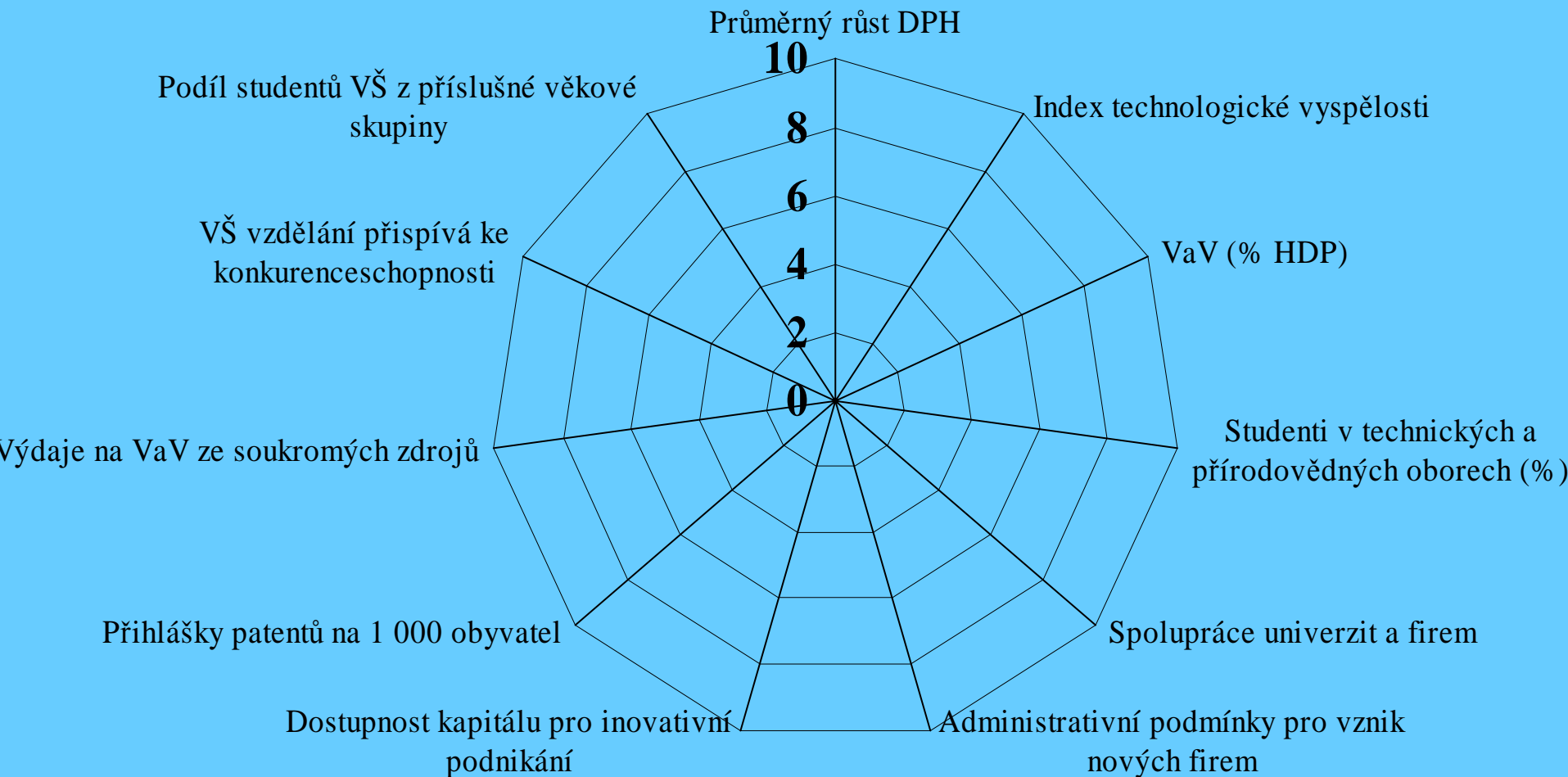
Specifika dalšího profesního vzdělávání

- noví vzdělavatelé v dalším vzdělávání budou **multidimenzionální** - budou kombinovat analytické, poradenské, vzdělávací a profesní kompetence, (budou znát pracovní procesy i klíčové kompetence)
- více než vyučovat budou učitelskými poradci – budou dohlížet, řídit tým, organizovat práci, definovat úkoly, rozvíjet „kolegiální“ potenciál
- od vyučujícího k tomu, kdo usnadňuje učení
- nové požadavky na flexibilitu, rozmanitost a kvalitu
- schopnost vytvářet **kurzy „na míru“** (i individualizované) se zaměřením na praktické využívání získaných poznatků a dovedností
- vzdělávání - **kombinace s aktivním poradenstvím**
- pružná reakce vzdělávacích institucí vynucená konkurenceschopností

LISABONSKÁ STRATEGIE - úkoly pro vzdělávání

- Vytvořit takovou formu vzdělávání, aby dospělí jedince mohli kombinovat vzdělávání se zaměstnáním a ostatními aktivitami.
- Rozšířit přístup k celoživotnímu vzdělávání pomocí poskytnutí dostatečných informací a poradenství.
- Zajistit, aby byla vzhledem k výzvam, které nás čekají ve společnosti znalostí, zajištěna možnost dále se vzdělávat opravdu každému.
- Podporovat rozmanité a flexibilní vzdělávací postupy.
- Podporovat sdružování a vzájemnou spolupráci vzdělávacích a školicích institucí na různých úrovních.

LISABONSKÝ „DIAMANT“

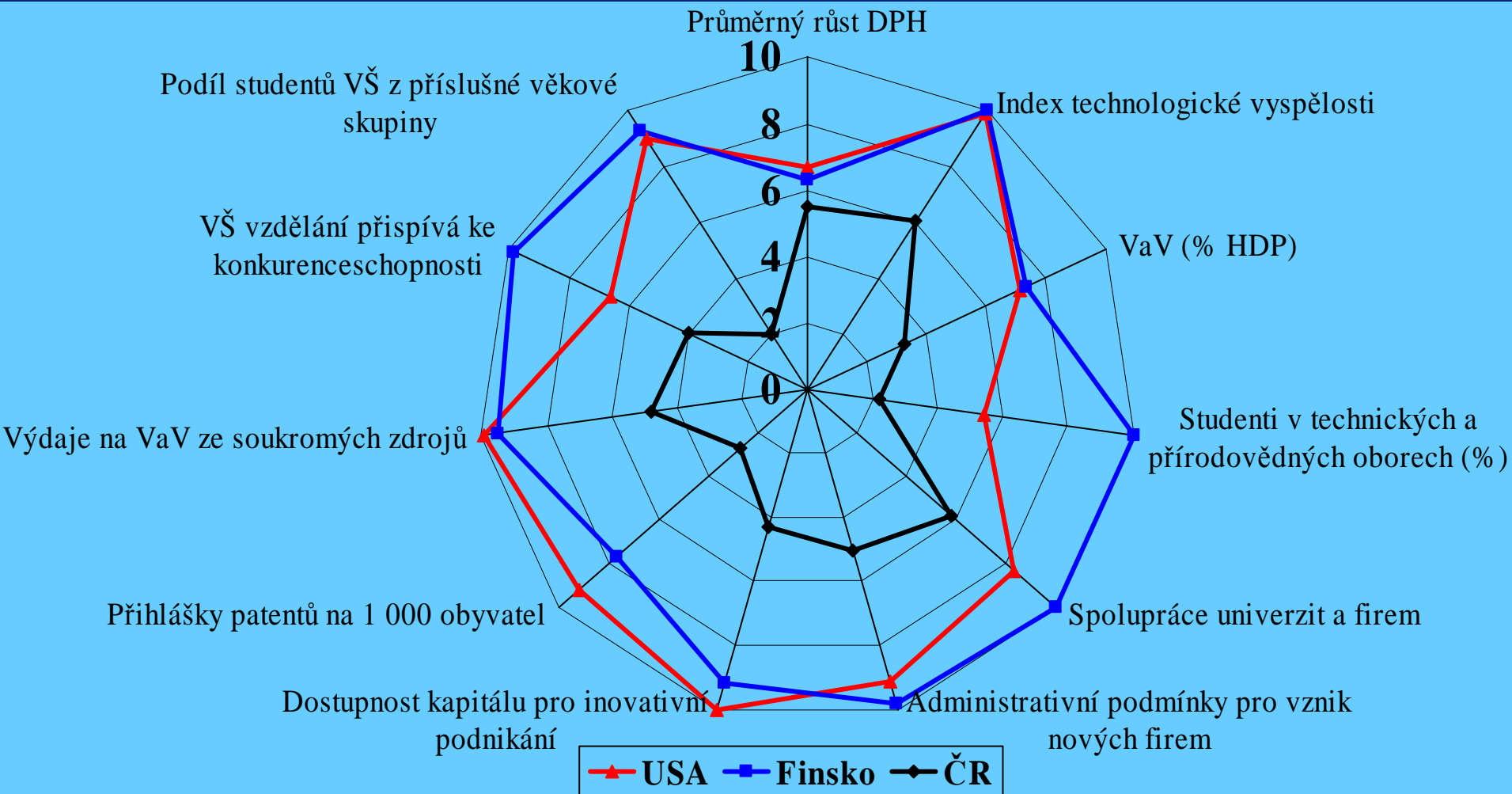
Jak jsme na tom?

- **podíl výdajů státního rozpočtu na vzdělávání 4,6%**
(v zemích EU 5-12%)

Podíl HDP na VŠ – GB,F: 1,1%; SRN: 1%; ČR: 0,9 (USA:2,7%) – přitom:
rating světových univerzit: Oxford 32.; Cambridge 9.; Utrecht 39., v 500 žádná z ČR

- **podíl nákladů na vzdělávání z celkových nákladů práce: 1%** (v zemích EU 2-4%; Směrnice EU: 5%)
- **v dalším vzdělávání 6% dospělé populace**
(v EU 8,4; Směrnice EU: 15%)
- **průměrná délka vzdělávání 25 hod. (?) ročně**
(v zemích EU 30-42 hod.)

KOMPARACE ČR

PROBLÉMY

■ Konkurenceschopnost

- OECD: ČR ze 45 sledovaných zemí na 40. místě

■ Zaměstnanost

- míra zaměstnanosti v ČR: 54,2%; v EU 61%

■ Zaměstnatelnost

- např.: poptávka po VŠ 37%, nabídka 13%

■ Inovační potenciál

- World Econ.Forum: ČR 42. ze 102 (před námi všechny přístupové země)

■ Občanská angažovanost

- účast ve volbách do PS (2002): 58%; do Evropského parlamentu (2004): 28,32%; listopadové volby také do 30%

■ Kvalita LZ

- OECD: za námi pouze Řecko, Polsko, Mexiko a Turecko

NEZBYTNOST ŘEŠENÍ

Pochopitelný zájem o čerpání prostředků z ESF

- OP RLZ 422 M€
- JPD pro cíl 3 (Prahu) 117 M€
- SROP 47 M€
- EQUAL 44 M€ (122/? projektů)

Snaha o zapojení do dalších projektů EU

Socrates, Leonardo da Vinci, Mládež, atd.

PHARE 2003 (191/? + 141/78 projektů)

Nezbytnost respektovat evropskou legislativu a záměry i v oblasti celoživotního učení

- Memorandum o celoživotním učení (1999)
- Evropa – prostor pro celoživotní učení (2001)
- Rezoluce EK o celoživotním učení (2002)
- Akční plány: na podporu jazykového vzdělávání, pro rozvoj IKT
- Deklarace: Boloňská (srovnatelnost), Kodaňská a Brugská (spolupráce v odborném vzdělávání), atd.
- Evropské systémy: Europass, European CV, European Credit Transfer System
- řada rozhodnutí a usnesení Evropského parlamentu a Evropské komise

Současná nekoncepčnost v dalším vzdělávání

- ad hoc přístup, náhražková řešení
- nesystémová, fragmentární řešení
- segregální dostupnost
- legislativní vakuum
- nejasnost kompetencí
- absence institucionálních rámců mezi vzdělavateli a sociálními partnery
- absence národní soustavy kvalifikací
- nefunkční uznávání nabytých kompetencí
- nesystémově ošetřená kvalita

Nezájem vystřídám snahou , ale i neznalostí, nepochopením, nejasností

- **CV (LLE) – CU (LLL) – VS (WE) – RV (LWL) – GRV(DE)**
- **Nejasnost pojmová**
 - celoživotní učení – vzdělávání dospělých - další vzdělávání
 - akreditace – certifikace
 - poptávka – potřeba
 - kvalifikace - kompetence
- **Nejasnost systémová**
 - **DV je svébytný subsystém vzdělávací soustavy**
 - Současná tendence → součást ochrannářských opatření pro subsystém počátečního vzdělávání (nedostatečné financování, převis nabídky)

Petra Buzková, Učitelské noviny 1/2004

„.....rozvíjet mimo
školskou soustavu
různé instituce pro
rekvalifikaci a
podobně – to mi
připadá s
prominutím
pitomé.“

- *G.B.Show: Kvůli školní docházce jsem musel přerušit vzdělávání.*

ČTK 20.8.2004

V krajských městech má fungovat hlavní **centrum**, připravující například koncepci dalšího vzdělávání a nabídku kurzů. V jednotlivých městech regionu se plánují **pobočky**, většinou střední školy. Školám tento systém pomůže. Vzhledem ke klesající porodnosti jim ubývá žáků a nabídka kurzů pro dospělé je cestou k plnému využití pedagogů, pomůcek i prostor. Školy si tak budou moci i **vydělat**.

ZÁKON O DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ

věcný záměr

- pouze další profesní vzdělávání
- pouze kvalifikační uznávání neformálně a informálně nabytých kompetencí
- víceméně ve školské soustavě
- Národní soustava kvalifikací i akreditace vzdělávacích programů vztažena k Národní soustavě povolání, která neexistuje

Preambule – **žádné z ustanovení zákona nemá vliv na státní rozpočet.**

Nabídka inspirace:

■ SLOVINSKO

- odborná rada Slovinské republiky pro VD
- roční Národní program VD – schvaluje parlament
- cíle, priority a financování programu předkládá vláda (vč. DV zájmového a občanského)
- fondy VD: státní, regionální, místní – normativy státních subvencí
- rejstřík institucí (osvědčení o odbornosti)
- Národní institut pro VD

■ MAĎARSKO

- Národní institut pro VD
- normativy státních subvencí
- preference zájmového vzdělávání

Východiska pro výkonný a účinný systém DPV

- Uspokojovat místní, regionální i celostátní **potřeby zaměstnavatelů** ve všech sektorech.
- Předvídat a rychle **reagovat na měnící se potřeby ekonomiky**, reagovat na rozvoj techniky a měnící se modely řízení.
- Uspokojovat **osobní a profesionální potřeby jednotlivců**, zajistit jejich osobní rozvoj a zaměstnatelnost.
- **Umožnit každému změnit směr profesního zaměření** na základě vlastního výběru bez velké časové ztráty.
- **Umožnit každému kariérový růst** v každé etapě jeho života až do úrovně jeho možností.
- Nastavit systém tak, aby **motivoval ke vzdělávání i skupiny ohrožené** pracovní event. sociální exkluzí.
- Poskytovat **stejné možnosti všem** bez jakýchkoliv diskriminujících podmínek.

Při tvorbě zákona o dalším vzdělávání je nezbytné respektovat

- vývojové tendence a trendy
- stávající stav v oblasti dalšího vzdělávání
- vývoj v ostatních zemích EU
- základní dokumenty a tendence EU
- motivaci strany nabídky i strany poptávky
- potřeby individuální, skupinové, podnikové i celospolečenské
- nutnost dostupnosti všem obyvatelům
- **systemotvorné prvky** - komplexně a ve vzájemných návaznostech všechny

Systemotvorné prvky

- **nabídka a dostupnost**
- **kompetenční odpovědnost**
(role státu – centrálních orgánů, krajů, role profesních sdružení v DV)
- **kvalita**
(národní systém certifikace vzdělávacích institucí a lektorů, sjednocení akreditačních systémů)
- **uznávání**
(kvalifikační uznávání kompetencí, role sociálních partnerů)
- **informační systém**
- **systém aktivního poradenství**
- **financování a systém motivačních pobídek**
- **věda a výzkum**

Blýskání na časy

- vznikla Rada vlády pro rozvoj lidských zdrojů
- ustavují se krajské rady pro RLZ
- je uvedena v život inspirační databanka (Topregion) pro strategické řízení RLZ
- iniciativou PHARE a MPSV vznikla na Internetu databáze DAT o vzdělávacích nabídkách a možnostech;
- byl zpřístupněn Integrovaný systém typových pozic s udržovanou soustavou povolání a popisem požadavků práce;
- aktivity AIVD např.: certifikační kurz lektorů, certifikace IVD dle norem ISO 9001, oborová certifikace IVD, Týdny vzdělávání dospělých
- certifikační systém Q FOR, Bench FOR (agentura DAHA);
- napojení na síť CEDEFOP - ReferNet
- ESF (byť s porodními bolestmi) se stává realitou atd.

Děkuji za vyslechnutí.

palan@nvf.cz

